

CINCI SCRISORI ALE LUI G. BARIȚIU ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE LEGE ȘCOLARĂ DIN ANUL 1879¹

Încheierea pactului dualist a însemnat începutul unei noi faze a luptei naționale a poporului român din Transilvania. Legea XLIII, votată de dieta ungară și sancționată la 6 decembrie 1868, tinde spre înlăturarea rămășițelor autonomiei politico-administrative a Transilvaniei.

Deținând puterea, burghezia și nobilimea maghiară se vor strădui să-și asigure preponderența în viața politică și economică a Transilvaniei fără a-și alege mijloacele. Scopul imediat era, pe cât se poate, înlăturarea păturii conducătoare românești și săsești din sfera vieții politice. Legile votate în interval de un deceniu de la încheierea pactului dualist urmăresc cu perseverență această tendință.

Anul 1879 aduce cu sine o nouă „surpriză“, rezervată de guvern populațiilor alogene din Transilvania: proiectul de lege pentru introducerea obligatorie a învățării limbii maghiare în școlile elementare, propus de ministrul instrucției publice Aug. Trefort.

De acest proiect se leagă cele cinci scrisori ale lui G. Barițiu, publicate mai jos, aflătoare în fondul Blaj al Arhivei istorice a Filialei Academiei Republicii Socialiste România din Cluj. Scrisorile sînt expediate din Sibiu la Blaj. Ele poartă datele de 4/16, 8, 10, 14 februarie și 2 martie.

În privința destinatarului, scrisorile ne îngăduie doar presupuneri. Titulatura de „reverendissime“, precum și datele expedierii ne fac să credem că au fost scrise fie lui T. Cipariu, fie lui I. Micu Moldovan. Dat fiind însă faptul că Cipariu obișnuia să facă scurte însemnări pe verso-ul scrisorilor primite, privind emitentul și eventual data la care a răspuns (lucru ce se remarcă în corespondența Cipariu), înclinăm să credem că ele au fost destinate lui I. Micu Moldovan.

Scrisorile sînt axate pe acțiunea întreprinsă de mitropoliții români Miron Romanul din Sibiu și Ioan Vancea de la Blaj. Biserica română, sub a cărei autoritate se aflau școlile primare, era direct lovită de proiect. Mitropoliții, după cum se știe, au prezentat cite un memoriu împăratului, prin care cereau anularea proiectului².

Observînd lipsa unei sincronizări între acțiunea celor două centre culturale și politice românești, Barițiu observă „că modul acesta de a sta unii cu alții într-o cauză vitală, comună tuturor, a lăsat aici³, o impresiune din cele mai neplăcute. Nu pricepe nimeni de ce Sibiu să fie încunoștiințat numai a 5-a zi despre

¹ Scrisorile ne-au fost semnate de tov. Pompiliu Teodor, lector la Fac. de Istorie a Univ. „Babeș-Bolyai“ din Cluj, cărui și pe această cale îi aducem mulțumirile noastre.

² Din *istoria Transilvaniei*, ed. I, vol. II, București, 1961, p. 244; vezi și T. Păcățianu, *Cartea de aur*, vol. VI, Sibiu, 1910, p. 709–712, 714–720, *Gazeta Transilvaniei*, XI,II (1879), nr. 17, 24, *Telegraful român*, XXVII (1879), nr. 15, p. 57–59, nr. 24, p. 94–95, *Observatorul*, II (1879), nr. 12, p. 45–48.

³ La Sibiu.

diavole sau opoziția de mitopo-
 liti și episcopi, de care s'au
 tirone, cu jum'a naturale lui
 lui nu mai începe secretul,
 și începe aprofunde pe viața
 pe moarte. Vai, că-ia mi-a
 pe vută 6000 fl. va. în
 industria! Alina și eu, sa-
 de și unare se la respun-
 Asia înse facu numai ce
 poim, în Varaiă de Obser-
 vatorie, din abt caui venitu
 mine de mană se respun-
 5000 spre a se departe în
 afara. La cersite nu au foste
 deitate înviziata.
 Prasmatică americană. Multă
 stăți de angere se vor spa-
 riia, de se distadi a se deseri
 ragia, este o crimă. Inptă
 trebuie se se continue. Ple-
 rulu trebuie se fie oputate
 în tovia de ostinaciu întreaga.
 Salutare G. Hartung

Fig. 1. Fragment din scrisoarea din 4/16 II 1879.

plecarea Mitropolitului de la Blaj, și precum e lumea, lucrul se explică așa, că
 Blajul n-a avut și nu are încredere în ones[ti]tatea și sinceritatea celor de aici, ci
 se teme de trădare. Alții iarăși o explică ca rivalitate etc.⁴ Aceste disensiuni dau
 naștere la o serie de zvonuri „care înveninează corpul națiunii... aruncînd din
 nou tăciunele urei și ostilității între noi... făcînd bucuria satanică a inamicilor.”⁵

⁴ Scrisoarea din 10 februarie 1879.

⁵ Scrisoarea din 2 martie 1879.

Perfect informat asupra stării de spirit din rîndurile românilor, Barițiu militează pentru o colaborare strînsă, o reacție unitară, uniform organizată a conaționaliilor săi din întreaga Transilvanie contra proiectului, arătînd că „astăzi a se descuraja este o crimă. Lupta trebuie să continue. Clerul trebuie ajutat cu tărie de națiunea întregă“.⁶

Sosirea celor două delegații de la Viena, la Sibiu și Blaj, trebuia transformată în concepția lui Barițiu într-o adevărată sărbătoare națională. Nu ne-am propus o relatare amănunțită a felului cum înțelegea Barițiu organizarea unor manifestații naționale protestatare de masă, ci doar să subliniem cîteva aspecte centrale, sesizate de el, ale luptei naționale românești din Transilvania în anul 1879.

Prin conținutul lor, scrisorile sînt un izvor prețios pentru cunoașterea acțiunii românești întreprinse în jurul proiectului Trefort. Îmbinate cu informațiile din presa românească transilvăneană a vremii (Gazeta Transilvaniei, Telegraful român, Observatorul și Foaia școlastică) ele ne dau o imagine limpede asupra unui moment de afirmare națională a românilor din Transilvania. Totodată ele întregesc biografia marelui cărturar ardelean pentru o perioadă mai puțin studiată și aprofundată din viața sa.

Publicăm scrisorile în dorința de a contribui la îmbogățirea documentării istorice asupra unei pagini frămîntate din lupta națională a românilor ardeleni.

L. URSUȚIU

Sibiu, 4/16 II 1879.

Reverendissime!

Îți mulțimesc în numele meu și al santei cauze pentru sacrificiul ce faci prin corespondența ce ții cu mine. Mă țin și eu datoriu a vă ține în curent despre cele ce se petrec aici.

Răspunsul meu din 14 care s-a încrucișat cu al D-tale, l-ai primit?

Aici agitațiunea merge crescînd și se întinde preste comunele rurale. Astă seară este serenadă mare în onoarea prefectului Wöchter, decorat cu ordinul S. Stefan, — serenadă de comandă, că sînt *chiamate* și deregătoriile comunale. Unele n-au voit să vină zicînd că vom veni la cea de poimîne, ce se va ținea Mitropolitului și deputaților. Tot astăzi pe la 4 ore, un frumos [număr] de români gr. catolici conchiamăși de protopop. Rusu după consultațiunea prealabilă ce avuseră cu Dta înainte cu 5 zile, va decide, sau adresa de mulțiamită Mitropolitului nostru, sau chiar deputațiune, — nu poci să știu înainte. În cazul din urmă vi se va telegrafa în 10 cuvinte, rogandu-vă de quartire. Dară secret pentru secret, quartir oriunde, numai nu la Escel. Sa. Las să-l surprindă și oamenii noștri odată.

Apropos de secret. Eu știu să țin secrete, din care cauză brașovenii mă batjocoria de „misteriosu“. Dară cînd un așa numit „secret“ îl cîntă toate paserile pe învelișele caselor, ce mai secret poate să fie acela?. Iacă „Hon“ din 15/II publică chiar și petițiunea gr. răsăritenilor, subscrisă de 12 inși, prezentată imperatului. Iacă, că toate ziarele s-au apucat de mitropoliți și episcopi, de cler și națiune, cu furia naturală lor. Aci nu mai încape secret, ci încape apărare pe viață pe moarte. Vai, căci mi-am pierdut 6000 fl. v[alută] a[ustriacă] în industrie!. A-și ști eu, *unde și cum* să le răspund. Așa însă fac numai ce poci, în sărăcia de „Observatoriu“, din al cărui venit nu-mi dă mîna să rup nici 500 fl. spre a ieși departe în afară. La cerșite nu am fost dedat niciodată.

„*Vrășmașii*“ amenință. Mulți *slabi* de anger se vor spăria, deși astăzi a se descuraja, este o crimă. Lupta trebuie să se continue. Clerul trebuie să fie ajutat cu tărie de națiunea întregă.

Salutare

G. Barițiu.

⁶ Scrisoarea din 4/ 16 februarie 1879.

Sibiu, 8 II 1879.

Reverendissime!

Mulțumindu-ți din nou pentru atita osteneală, încît pentru Rev. D. Canonic L. Leonteanu alături adresa tipărită îndată la 2—3 zile după venirea listei Dtale întii cei de antii. Unde i s-a pierdut ex[emplarul] nu pricep. Am dat ordin a i se trimite astăzi toți nrii din nou.

Mitropolitul Miron și Vicariul plecară alaltăieri de aici. S-au oprit la Blaj sau nu?. Ori încă-i făcut de știre că pleacă?. Am trebuință mare să aflu.

Tel[egraful] rom[ân] sparge astăzi tăcerea, fără a se mai înțelege cu mine, iară Gazeta comise o indiscrețiune cu publicarea de la Deva. Dară acuma nu mai poate să strice.

Salutare frățiască al dumitale devotat
G. Barițiu.

Sibiu, 10 II 1879.

Reverendissime!

Mai alaltăieri întrebam dacă și cînd va fi plecat Esc. Sa Dn. Mitropolit al nostru. Aseară aflai de la Mitropolia de aici, că în ziua în care plecase Mitropolitul Miron, venise aici un telegram „de la provizorul din curte, în care se spune, că Mitropolitul Ioan a plecat în 2 febr“. Se înțelege și nespus de mine, că modul acesta de a sta unii cu alții în relațiuni într-o cauză vitală, comună tuturor, a lăsat aici o impresiune din cele mai neplăcute. Nu pricepe nimeni, dece Sibiuul să fie incunoș-tiintat numai a 5-ea zi despre plecarea Mitropolitului de la Blaj, și precum e lumea, lucrul se explică așa, că Blajul n-a avut și nu are încredere în ones[ti]tatea și sinceritatea celor de aici, ci se teme de trădare. Alții iarăși o explică ca rivalitate etc. Eu din parte-mi zic numai atita, că *dacă* cumva nu este smintită *data* telegramului, atunci a fost lipsă de tact mai fin.

Din ziua în care plecă Mitropolitul Miron, românii de aici s-au învoit între sine, că ori va scoate această deputațiune ceva bun la cale ori nu, ori va avea audiența, ori că vor fi dați toți pe ușă afară în mod brutal, la întoarcerea sa acasă în Sibiu, să primească pe Mitropolit și deputați, cu ovațiune cum nu se făcea nici lui Șaguna, cu muzică, torțe, orațiuni, deputațiuni de pe la toate comunele românești învecinate, să le mulțamească la toți, că față cu nerușinatul despotism actual, s-au aruncat în pericol, s-au făcut de ură cu toată ungurimea cîtă a înebunit de boala fanatismului și s-au expus la răzbunarea colcăitoare. Românii de aici adecă vor să folosească această ocaziune spre a demonstra în fața Europei, că poporul nostru simte ca și capii și conducătorii săi, că cuțitul îi ajunsese la os, că nu va suferi ca unгурul ori neamul să-i calce școala și biserica, să-i omoare naționalitatea. De cînd cu incidentele sus atinse de la Blaj, oamenii de aici sînt decizi a-și executa planul acesta. Au dat ordin la B[uda]p[esta] ca să fie avizați de întoarcere cu 2 zile în[ainte].

Mă întrebă, că Dvoastră cum veți primi pe Mitropolitul la întoarcerea sa. Eu îi reflectai la firmanele din 1876. Oamenii de aici însă sînt de părere, că trebuie să se facă ceva și la Dvoastră. Dacă nu e permis studenților, să nu facă ei nimic. Aveți însă prin prejur protopopi și mulțime de preoți, cu mireni fruntași, dintre carii știu mai mulți carte. Aceia să se adune la o zi anumită în Blaj și formînd una deputațiune, să meargă la mitropolit și să-l feliciteze prin un discurs buie să se facă ceva și la Dvoastră. Dacă nu e permis studenților, să nu facă ei consulta în această chestiune cu alți bărbați pătrunși de sanctitatea cauzei. Unii din preoți își vor teme ajutorul. Dară să pună ticăloși de 50 fl. într-o cumpănă și viitorul întreg pe discul celălalt. De la Gherla primesc știrea, că pe la 28 ian. — 7 febr. episcopul nu fusese acasă, și că numai apoi se ținu conferința, în care s-au adoptat propunerile Blajului, dară numai în 8 va telegrafat. Ce fatalitate. Decamdată atita.

Salutare frățiască
G. Barițiu

Aici curg protestele din protopopiate. Alaltăieri trimiseră un transport la Mitropolit. După întoarcere îi vor veni lui și episcopilor adrese de mulțiamită cu sutele.

Sibiu, 14 II 1879.

Reverendissime!

Am știut aprecia totdeauna cumplita pozițiune actuală a Blajului; de aceea am și făcut excepțiune, nu am zis că tinerimea să participe și nici chiar aici nu am lăsat rola primă tinerimei. Aseară ținurăm conferință nouă de 42 inși, între carii nici un funcționar public și nici un militarist, ca să nu compromitem. Mă onorară pe mine cu prezidiul. Cu rara unanimitate se decise a se face primire cât se poate de strălucită și a se ține discursuri — programă. Vreo 15 comune rurale vor fi reprezentate. Dv a-ți putea mijloci cel puțin atîta, ca și după întoarcerea Esc. Sale să vie necurmat adrese din toată arhidiecezeza, în care de aci încolo să se cuprindă și mulțiamita, că a ostenit și s-a expus urei vrășmașilor. Trebuie să *încurajăm* și să *continuăm*. Am intrat în acțiune!. Mergem înainte.

Mă tem că eu iară voi fi constrins a mai veni odată la Dv.

Ne veni telegram, iacă acuma. Primirea a fost prea bună.

Trece pofta.

Salutare,
G. Barițiu

Sibiu, 2 Martie st. n.
1879.

Reverendissime!

Informațiunile pe care avuși bunătate a mi le da prin scrisoarea Dtale din 25 ale [unii] tr[ecute] îmi fuseră singura armă de apărare contra înfocatelor atacuri la care sînt eu expus aici de 4 zile încoace; de aceea îți și mulțiamesc chiar în numele santei noastre cauze pentru ele; totodată mă simt îndatorat a vă da și eu de aici informațiuni de acelea, de care nu aș fi voit să vă dau niciodată, și din care veți cunoaște, că *nu* mîncărima mea de publicist mă făcuse ca să vă întreb de unele și altele. Poate fi că aș face mai bine, dacă cele ce urmează mai la vale, le-ași submite de-a dreptul la cunoștința Esc. Sale Dlui Mitropolit: după ce însă văzui că Mitropolitul de aici pleacă precum aud, la Delegațiune, presupun că poate pleacă ori că va fi plecat și al nostru. În tot cazul eu aflu, că este necesar, ca informațiunile acestea să ajungă la cunoștința Esc. Sale cât mai curînd, și sînt sigur că Dta nu te vei sustrage de la sarcina aceasta.

Joi în 16/28 febr. veniră aici cei 12 brașoveni. Seara unul din ei mă vizită și-mi spuse, că îndată din primele vizite aflară „trista“ știre, că Mitropolitul și Episcopul gr. catolic n-au mers la Viena în cauza limbei și că n-au susțernut împăratului nici un memorandum. Acestuia îi răspunse brașovenește, cum sînt detați ei. Vineri pe la 10 ore mă apucă pe stradă conducătorul lor Diamandi Manole, supranumit în batjocură și Gura-Mare și Mac-Mahon, cumnat cu Cristea, om foarte brutal, mă întrebă, că de ce nu public eu Memorandumul Blajului. Mă apăr precît se poate apăra cineva pe stradă, îi jur că nu-l am, îl rog să mă lase și dacă vrea informațiuni exacte, să mă caute acasă. „Ba, nu, că Dta ai compus Memorandumul, trebuie să-l ai, știm noi“. Scăpai abia de acest om de năpastă. Într-acea mă invitaseră și pe mine la masa dată de Mitropolit acelei deputațiuni brașovene. Fiul meu avu instinctul că n-ar fi bine să merg la acea masă; eu însă mă decisei, apoi împlîmple orîșice.

Am mers. Înainte de masă voiam să vorbesc Mitropolitului cîteva cuvinte și să-l reflectez la minciunile scornite. Le știa; dară abia apucaii să-i zic cîteva cuvinte, precînd se și umplu sala de oaspeți. Urmară toastele. Îndată în cel dintîi Esc. Sa Dn. Mitropolit apelînd la concordia și solidaritatea tuturor în cauza națională precum este și aceasta pendentă, de totodată să pricepem, că nici chiar între capii bise-

Se vede atâtea minuni, că în susi mișturile se dau și publicu unor acte, care
 che vreau să se poată, că nu e oabrua se o face acăste.
 După un altu actore lui orăsi Mitropolitulu vobă, dare oarene icătat, și da
 pace impăta la ai și scioșă și rogăvoca pătare, insăra papsușite și pămă
 le care curădăria deșpe lăstădă, în care unu dăcuu oricâtă orăni de
 orot, pomsuș: Mitropolitulu din Blasiu se tonu Da quito episcopulu
 rom-catholici și un intădia se fua nimica a se displăce arădăraș la rati
 care va de lăstădă vobă și exensatu către Ministr, că est: Sa au ac
 și pautu acutu pover, dare un lăcuu și poveră orăntă din
 Sibiu pînă Opătinau. La fine, spre cel mai mare mirare și totu
 lăta indignăre a mea, est: Sa ve intăre către mine, poveră
 me, că se fua oră ca vobă și, se caut omorăndu și p. publica
 și sau dare din pater Blasiu în să Patu la impăratulu neri
 un memorandū și reprezentăre în acăta casă natională, se
 p. un bonu acutu lăcuu insăra și se scioșă și se în cătu
 pautu poveră și, ita dădăra în totu solomăntele, și de se rmaare
 singuratu, poveră și devotatu nu omoră se arădăre și ca
 tholici, poveră și de sufragani și, și se dădăra a merge insăra
 singuratu în acăta casă, și are un poveră și se poveră capulu. U
 poveră și omor poveră către mine. Alădăra și dădăra.
 La acăta și acăta acătu în costăre poveră, intădăre pe Mitropolitulu
 și pe totu orăntă, în se deșpe intădia și a me trage la lăstădă lăcuu,
 a me face responsabil de fapăta Mitropolitulu și episcopulu și catholici, și
 acăta pe acăta de lădăre și poveră în casă natională, poveră și
 solomăntă; și poveră și dădăra către Mitropolitulu și dădăra: Din acăta
 după est: Sa lăcuu intădăra și me și trimise pe tres și se la Blasiu,
 că se ve arădăra și poveră în ratiōne vobă și acătu, totu est: Sa
 acăta se se arădăre, Mitropolitulu către Mitropolitulu, și poveră către un

Fig. 3. Fragment din scrisoarea din 2 III 1879.

ricești nu domină solidaritate în apărarea cauzei. Se sculă D. Manole cu o vorbire lungă, în care mai la urmă provoacă pe *reprezentanții presei* „ca să arunce cit mai curînd lumină preste această atitudine misterioasă și cu drept suspicionată a Blajului“. Aici am fost silit a le ține lecțiune despre *misiunea presei*. M-a combătut Cristea! L-am tăiat. Din acea oră sala se prefăcu în casino de cel ordinar. Acum și Part. Cosma adv. mai pe față și vorbi în acest sens: nu-mi e ciudă pe Blaj, cit mai virtos pe Arad, căci în Bpesta s-a rupt de cătră noi, ca să mergă acasă noaptea să nu-l poată primi poporul, că lui îi este frică de unguri. Apoi cel de la Caransebeș a compromis gros cauza prin secătura de vorbire ținută la întoarcerea sa cătră popor. Încît pentru Blaj, Mitropolitul de acolo nu are nici o cauză plauzibilă de a ține Memorandul său pitulat. Dacă l-a înmînat în adevăr Monarhului Constituțional, nu Absolut, apoi îl poate publica fără nici o frică de minia Mai. Sale. Noi am întreat în această privință pe dn. Păpai, care mijlocește audiențele și știm curat că tocma se cere a se publica, spre a curma orice ocaziune de a scorni alte secături; de aceea publicarăm și noi pe al nostru. Să nu aștepte nimeni, ca însuși ministrul să dea în public un act, care îl acuză chiar pe el, că nu e nebul să o facă aceasta.

După un alt orator luă iarăși Mitropolitul vorba, dară acuma iritat, și după ce impută la ai săi fricoasa și echivoca purtare, înșiră prepusurile și faimele care circulează asupra Blajului, din care-mi aduc aminte numai de unele, precum: Mitropolitul din Blaj se teme de gurile episcopilor rom. catolici și nu cutează să facă nimic ce ar displăcea acelora; la întoarcerea sa de la Viena s-ar fi escusat către Ministru, că Esc. Sa nu ar fi făcut acest pas, dacă nu l-ar fi provocat neuniții din Sibiu prin deputațiune. În fine, spre cea mai mare mirare și totodată indignațiune a mea, Esc. Sa se întoarce către *mine*, provocîndu-mă ca să fac orice voi ști, să cer Memorandul spre publicare; sau dacă din partea Blajului nu s-a dat la împărat nici un memorand ori reprezentațiune în această cauză națională, să spun lumei acest lucru curat așa, ca să se știe; căci încît pentru persoana sa, iată declară cu toată solemnitatea, „că de ar rămîne singurul, părăsit și devotat nu numai de arhiepiscopii gr. catolici, dară și de sufraganii săi, Esc. Sa e decis a merge înainte singur în această cauză, chiar cu pericolul de ași pune capul“. Apoi iarăși înnoi provocarea către mine. Urmară vivate detunătoare. La acestea eu cerui cuvîntul în chestiune personală, întrebînd pe Mitropolit și pe meseni, cu ce drept cutează ei a mă trage la tribunalul lor, a mă face responsabil de faptele Mitropolitului și episcopilor gr. catolici, ai acuză pe aceștia de trădare și perfidie în cauza națională; protestai cu solemnitate; apoi adresîndu-mă către Mitropolit îi zisei: din contră, după ce Esc. Ta luași inițiativa și ne-ai trimis pe trei înși la Blaj ca să ne apropiem și punem în relațiune unul cu altul, tot Esc. Ta aveai să te adresezi, mitropolit către mitropolit, consiliar către consiliar, să vă întrebați unul pe altul, care cu ce rezultat v-ați întors acasă.

La această retorsiune a mea începură să proteste cu toții, că nimeni nu a voit să ne vateme, dar au dreptul să știe, dacă gr. catolicii sint sau nu decisi a-și apăra școalele, limba, cultura națională, dacă mai țin sau nu, la naționalitatea romană.

A lipsit foarte puțin că nu mi-am luat pălăria și să ies din sală. După ridicarea mesei Mitropolitul mă luă de mină și mă trase la o parte, ca să-mi spună, să mă astîmpăr, că el silit și bombardat din toate părțile a trebuit să vorbească așa, preste aceasta, cele scrise nu de altul, ci de Just. Popfii, în ziarul „Bihar“, în ton așa de apodictic, l-au adus și pe Escel. Sa la prepusul, că Esc. Sa Mitropolitul de A. Iulia nu a dat împăratului nici un memorand în chestiunea subversată; preste aceasta, și Mitropolitul ia vorbit ca în batjocură de Esc. Sa, că nu e forte și că tremură de ministrii. Pe cînd mi se spunea mie acestea, în altă parte a salei Diamandî Manole, punea cu alții rămășag pe 1.000 fl. că episcopul gr. catolic nu a dat nici un memorand la împărat în cauza națională școlastică.

Prea mult vă țin. Orice corolarie să vi le faceți înșivă. Ceea ce doresc eu este, ca aceste informațiuni să ajungă cit mai curînd așa veridice, cum stau aci, la cunoștința Escel. Sale dlui Mitropolit al nostru; căci falsificate, exagerate, cornurate, s-au lățit și pină acuma în țara întregă, înveninînd corpul națiunii, consterînd și întinînd foarte pe gr. catolicii noștri, aruncînd din nou tăciunile urii și

chiar al ostilității între noi, compromițind cumplit pe capii noștri bisericești, smulgându-le în parte chiar conducerea din mâini, făcând bucuria satanică inamicilor, dând ministerului urme de nimicire contra noastră. Este învederat: Ministerul va face totul, spre a înverșuna pe mitropoliți unul în contra altuia, curat cum a făcut cu cei doi antecesorii. Ei, dară Mitropolitul gr. răs. declară pînă acuma de trei ori, față cu cite 24—30 de persoane că este prea decis a merge înainte și a lupta chiar cu pericolul totalei sale căderi. „Nu sînt angajat la nimeni cu nimic, nici în sus nici în jos, decît numai către națiune și către instituțiunile bisericii mele. Voi merge înainte!“. Așa își închiaie unul din cuvintele sale. Acum vă las ca să alegeți singur unul din două rele; mînia miniștrilor prin publicare, sau ura și discordia națională, cu pierderea auctorității chiar și la românii gr. catolici. Trebuie să știți ca în fundul mării colcaie înfricoșate.

Salutare,
G. Barițiu

Alaltăieri deciseră și sașii a protesta la monarh în cauza limbii. Ei au ținut aici conferință, mai bine convent în această cauză, conchiamat din toate decanatele.

FIVE LETTERS OF G. BARIȚIU WITH REGARD TO THE SCHOOL-LAW PROJECT FROM 1879

(Summary)

The author presents 5 unpublished letters of G. Barițiu, adressed to I. M. Moldovan on the 4th, 8th, 10th, 14th of February and the 2nd of March 1879.

The letters are reflecting the fight of the Roumanian leaders of Transilvania against the schoollaw project of the ministry Aug. Trefort.